

Zamoyscy

Polski ród szlachecki pieczętujący się herbem Jelita, będący gałęzią Łazińskich przybył w połowie XV wieku na teren dzisiejszej Zamojszczyzny. W sto lat później wydał na świat swego najznakomitszego przedstawiciela, późniejszego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, Jana Sariusza Zamoyskiego - twórcę potęgi rodowej.

Ordynaci Zamoyscy wnieśli wielki wkład w istnienie Szkół Szczębrzeszyńskich. Przez długie lata byli wieczystymi kuratorami szkół, które nosiły imię Zamoyskich. Ważne miejsce w dziejach naszej szkoły zajął jej założyciel i długoletni opiekun Stanisław Kostka Zamoyski (1775-1856). Do szczególnych zasług tegoż ordynata oprócz inicjatywy pobudowania budynków naszej szkoły należało założenie w Zamościu pierwszego w Polsce Towarzystwa Rolniczego, jak również organizowanie i wyposażenie Biblioteki Ordynacji Zamoyskich w Warszawie. Zajmował także ważną funkcję polityczną w kraju, był prezesem Senatu Królestwa Polskiego.

Jan Zamoyski

kanclerz i hetman wielki koronny - I ordynat

Był kanclerzem a więc drugą osobą po królu. Zdolny, ambitny, władający kilkoma językami był ceniony przez króla. Kształcąc się w Strasburgu, Paryżu i Padwie zdobył stopień doktora obojga praw. Jest założycielem Zamościa. W 1593 roku do dóbr ordynacji włącza hetman także Szczepieszyń i okolice. Jako wybitny mecenas kultury założył w Zamościu akademię, przy której otworzył drukarnię i zasobną bibliotekę. W lasach zwierzynieckich założył rezerwat myśliwski sprowadzając tu łosie, żubry i koniki leśne - tarpany.

Tomasz Zamoyski

kanclerz wielki koronny - II ordynat

Od imienia II ordynata pochodzi nazwa miasta Tomaszów, który wcześniej nazywał się Jelitowem od herbu Zamoyskich. Po ojcu hetmanie wielkim Janie odziedziczył wiele zalet. Kontynuował dzieło ojca - budowę miasta Zamość. Z jego fundacji i żony Katarzyny z Ostrojskich wybudowano w Szczepieszyń w latach 1620 -1638 franciszkański zespół klasztorny. Wzniesiono budynki na brzegu wysokiego zbocza, podpartego murem. W budynkach klasztornych mieści się obecnie szpital. Kościół na pamięć żony ordynata funkcjonuje do dziś pod wezwaniem św. Katarzyny.

Jan "Sobiepan" Zamoyski

wojewoda sandomierski - III ordynat

Był synem kanclerza Tomasza Zamoyskiego. Zimą 1656r. broniąc twierdzy zamojskiej oparł się szwedzkiemu wojsku króla Gustawa. W 1657 roku poślubił o 15 lat młodszą Francuzkę Marię Kazimierę d'Arquien de la Grange, późniejszą żonę Jana III Sobieskiego - Marysienkę. Z inicjatywy Marysienki zbudowano w Zwierzyńcu pałacyk, a na wyspie teatr letni. Od imienia Jana "Sobiepana" pochodzi nazwa miasteczka Janów. Tam zbudował w latach 1660-1665 kościół i klasztor Dominikanów. Zmarł bezpotomnie.

Marcin Zamoyski

podskarbi wielki koronny - IV ordynat

Marcin Zamoyski otrzymał Ordynację w warunkach bardzo niekorzystnych, dobra obciążone były długami. Zamość był dla szlachty szczebrzeszyńskiej stolicą - rezydencją zwierzchnika lennego, możnego magnata. Ta publiczno-prawna społeczność dotrwała do zajęcia Zamościa przez Austrię. Zamość traktowany był jako forteca Rzeczypospolitej z załogą ordynata posiłkowaną wojskami i środkami koronnymi. W wojnach siedemnastowiecznych stracili Zamoyscy wiele dóbr dziedzicznych na Ukrainie. Nie udało się Marcinowi zrealizować planu naprawy gospodarki w Ordynacji, zmarł w 1689r.

Tomasz Antoni Zamoyski **wojewoda lubelski - VII ordynat**

Czynił starania wokół Akademii Zamoyskiej wyjednując w tym celu u papieża specjalne zezwolenie. Otworzył na terenie ordynacji szkoły dla ubogiej młodzieży szlacheckiej tzw. konwikty. Jego działalność przypada na okres baroku w Polsce. Dzięki niemu przebudowano w Zamościu pałac ordynacki. W roku 1725 Tomasz Antoni Zamoyski lokował Józefów z prawem do czterech jarmarków rocznie. W Zwierzyńcu na wysepce, w miejscu "świątyni dumania" Marysieńki wznosił kościółek barokowy. Do wykonania malowideł ściennych zatrudnił znanego malarza Łukasza Smuglewicza. Wraz z żoną Teresą zbudowali w Klemensowie pałac otoczony jednym z największych w Europie parkiem z egzotycznymi drzewami. Wiekowe dęby, orzech czarny można tam podziwiać do dziś.

Klemens Zamoyski **VIII ordynat**

Syn VII ordynata Tomasza i Teresy z Michowskich. To dla niego ojciec wybudował pałac z ogrodem w Klemensowie. Słaby i chorowity w 19 roku życia został ożeniony z Konstancją z Czartoryskich. Zmarł młodo i bezpotomnie. Zarząd nad ordynacją przeszedł w ręce stryja, najstarszego wówczas z Zamoyskich - Jana Jakuba. Ten w roku 1780 zrezygnował z ordynactwa przekazując je swojemu bratu Andrzejowi - exkanclerzowi wielkiemu koronnemu.

Andrzej Zamoyski **kanclerz wielki koronny - X ordynat**

Studiował w Krakowie i poza granicami kraju. W 1823r. został dyrektorem Wydziału Rolnictwa i

Handlu Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych. Jego dziełem było utworzenie gospodarstw wzorcowych. Wprowadził płodozmiany, nowe wydajne rośliny i poletka doświadczalne w Michałowie, gdzie badano zastosowanie nawozów organicznych. Zjeżdżali tu obywatele ziemscy aby zobaczyć wzorcowo urządzone folwarki, stajnie, obory, nowe narzędzia rolnicze. Redagował Rocznik Gospodarstwa Krajowego o tematyce rolniczej. Jego dziełem był też zbiór praw - "Kodeks Andrzeja Zamoyskiego". Autor pamiętników z lat 1830 - 31. Na ich treść składają się poza wspomnieniami notatki o ruchach narodowowyzwoleńczych.

Stanisław Kostka Zamoyski **prezes senatu Królestwa Polskiego - XII ordynat**

Syn Andrzeja Zamoyskiego, X ordynata. Po upadku Akademii Zamojskiej w 1784r. w jej gmachach powstało Liceum Królewskie, a następnie Szkoła Wojewódzka im. Zamoyskich. Kiedy wojska ks. Józefa Poniatowskiego zajęły budynki tej szkoły, ordynat postanowił przenieść ją do Szczepieszyna. Zbudował w roku 1810 nową klasycystyczną siedzibę. Jako kurator szkół uczestniczył w uroczystościach szkolnych. W Zwierzyńcu zbudował pierwszą w Polsce fabrykę maszyn i narzędzi rolniczych. W roku 1803, w Zwierzyńcu rozpoczął produkcję piwa założony przez niego browar. W zwierzynieckich lasach wydzielił ordynat ogród zoologiczny tzw. "Zwierzyńczyk". Zorganizował archiwum rodzinne Zamoyskich tworząc około 1810 roku Bibliotekę Ordynacji Zamojskiej w Warszawie ściągnął do niej wszystkie dostępne archiwalia rodzinne i majątkowe.

Maurycy Klemens Zamoyski **XV ordynat**

Syn Tomasza Franciszka - XIV ordynata i Marii z Potockich. Polityk, dyplomata, działacz społeczny, największy w Polsce właściciel ziemski. Od 1902r. był prezesem Filharmonii Warszawskiej. Działał w Centralnym Towarzystwie Rolniczym na rzecz unowocześniania rolnictwa. W roku 1922 kandydował z ramienia prawicy (Związek Ludowo-Narodowy) na prezydenta RP. Zajmował przez kilka miesięcy stanowisko ministra spraw zagranicznych w rządzie W.Grabskiego. Był członkiem Kuratorium Biblioteki Kórnickiej. W trosce o rozwój warszawskiej Biblioteki Ordynacji Zamoyskiej dokonał przebudowy gmachu. W bibliotece zatrudniał wielu wybitnych specjalistów. W latach 1897-1903 pracował w Bibliotece Zamoyskich Stefan Żeromski. Zbiory ok. 100 tys. jednostek spłonęły w okresie II wojny światowej. Odznaczony m. in. Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski oraz francuską Legią Honorową 2 klasy.

Jan Zamoyski

senator Rzeczypospolitej Polskiej - XVI (ostatni) ordynat

W swoim życiu pełnił wiele funkcji społecznych, między innymi senatora Rzeczypospolitej Polskiej, działając na rzecz rozwoju ziemi zamojskiej. Był przewodniczącym Stowarzyszenia Opieki nad Zabytkami, Przewodniczącym Stowarzyszenia Przemysłowców Polski, honorowym przewodniczącym budowy szpitala im. Jana Pawła II w Zamościu. W czasie II wojny światowej organizował pomoc dla wysiedlanej ludności polskiej, kierował akcją ratowania dzieci z obozu hitlerowskiego w Zwierzyńcu. Dzięki staraniom Zamoyskich Niemcy zwolnili wszystkie dzieci do lat 7, które znalazły schronienie w ochronie ordynackiej. Po wojnie Jan Zamoyski był niesłusznie więziony i prześladowany. W 1956r. został zrehabilitowany. W 1995r. za zasługi otrzymał Order Orła Białego.

ORDYNACI ZAMOYSCY

- I - **Jan** (1542 - 1605)
- II - **Tomasz** (1594 - 1638)
- III - **Jan "Sobiepan"** (1627 - 1665)
- IV - **Marcin** (1637 - 1689)
- V - **Tomasz Józef** (1678 - 1725)
- VI - **Michał Zdzisław** (1679 - 1735)
- VII - **Tomasz Antoni** (1708 - 1751)
- VIII - **Klemens** (1737 - 1767)
- IX - **Jan Jakub** (1716 - 1780)
- X - **Andrzej** (1717 - 1792)
- XI - **Aleksander August** (1770 - 1800)
- XII - **Stanisław Kostka** (1775 - 1856)
- XIII - **Konstanty** (1779 - 1866)
- XIV - **Tomasz Franciszek** (1832 - 1889)
- XV - **Maurycy** (1871 - 1939)
- XVI - **Jan** (1912 - 2002)

Patron

Wpisany przez Administrator

wtorek, 27 kwietnia 2010 22:00 - Poprawiony czwartek, 29 kwietnia 2010 18:08
